

Επιστημόνες για τη βελτίωση της εκπαίδευσης των τσιγγανοπαίδων

Δεσύλλας Αντώνης Σ., Γραμματέας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν.Α. Κέρκυρας - Ν.Ε.Λ.Ε.

Άρθρο 4

Παράγραφος 1 του Συντάγματος 1975 “Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του Νόμου”.

Παράγραφος 2 “Έλληνες και Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις”.

Άρθρο 16

Παράγραφος 2 “Η παιδεία αποτελεί βασικήν αποστολή του κράτους, έχει δε ως σκοπόν την ηθικήν, πνευματικήν, επαγγελματικήν και φυσικήν αγωγήν των Ελλήνων, την ανάπτυξιν της Εθνικής και Θρησκευτικής συνειδήσεως και την διάπλασιν αυτών ως ελευθέρων και υπευθύνων πολιτών”.

Παράγραφος 3 “Τα έτη υποχρεωτικής φοιτήσεως δεν δύναται να είναι ολιγότερα των εννέα”.

Αγαπητοί όλοι σας,

Δε θεωρώ καθόλου πρωτότυπο να ξεκινήσω αυτή τη σύντομη εισήγησή μου, που απευθύνεται μάλιστα σε επαΐοντες και ειδικούς σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και γλωσσολόγους, αρχίζοντας με το αυτονόητο. Μήπως όμως για το συγκεκριμένο θέμα που επιθυμώ να αναπτύξω είναι ακριβώς το αυτονόητο και ο μοχλός που θα επαναφέρει την απαιτούμενη ισορροπία στην εκπαίδευση μειονοτικών πληθυσμών, όπως οι τσιγγάνοι; Θα επιχειρήσω μίαν απάντηση βγαλμένη μέσα από την εμπειρία μου και θα αφήσω στη συνέχεια τη δική μου πρόταση να συνεχιστεί με τις δικές σας και να αποτελέσουν την καταλληλότερη σύνθεση για τη λύση του προβλήματος.

Γραμματιζούμενοι τσιγγάνοι στην Κέρκυρα δεν υπάρχουν. Ίσως κάποιος ή δυο απ’ αυτούς να έχουν πάει μέχρι μία ή δύο τάξεις στο Γυμνάσιο. Ορισμένοι, που πάντως μετριούνται στα δάκτυλα των δύο χεριών, έχουν περάσει από το Δημοτικό. Δεν το έχουν τελειώσει. Σήμερα φοιτούν στο Δημοτικό επίσης λιγότερο από 10 παιδιά, ενώ τα παιδιά που η ηλικία τους βρίσκεται “εντός υποχρεωτικής εκπαίδευσης”, πρέπει να ξεπερνούν τα πενήντα. Αν μετρήσουμε τι από τα δύο συμβαίνει “το σχολείο δε δέχεται τους τσιγγάνους;” ή “οι τσιγγάνοι δε δέχονται το σχολείο;”, η πλάστιγγα θα γείρει βαριά προς το πρώτο ερώτημα. Όσοι επιχειρούν να προβάλουν το δεύτερο σαν επιχείρημα, ότι δηλαδή οι τσιγγάνοι δεν επιθυμούν να μάθουν γράμματα, το πράττουν χωρίς να γνωρίζουν την πραγματικότητα ή απλά σκέπτονται κακόβουλα. Ίσως ακόμη να προσπαθούν να αποκρύψουν απωθημένα μιας κοινωνίας που συνεχίζει να αποδιώχνει “μάϊσσεσ και σαρλατάνους”.

Ζούμε σε μία πολυπολιτισμική κοινωνία. Αυτό είναι επίσης κάτι που οι περισσότεροι από μας δεν το έχουμε συνειδητοποιήσει. Όμως, την αίσθηση του πολυπολιτισμού θα γευτούμε από δω και μπρος σε κάθε διάσταση της ζωής μας. Είμαστε προετοιμασμένοι γι’ αυτό ή μήπως διατηρούμε προκαταλήψεις και στερεότυπα του παρελθόντος σχετικά με τους “ξένους”, τους διαφορετικούς από μας; Ειδικότερα με το σχολείο “ΜΑΣ”, πώς σκεφτόμαστε;

Υπάρχουν ένα σωρό παράγοντες που αποδιώχνουν τα παιδιά των τσιγγάνων από το σχολείο. Αυτούς θα μπορούσαμε να τους ταξινομήσουμε σε εσωτερικούς και εξωτερικούς σε σχέση με το αν προέρχονται από τους ίδιους ή από τους “άλλους”.

Μεταξύ αυτών είναι η προκατάληψη, η κοινωνική καθυστέρηση (στους εξωτερικούς παράγοντες) και η υστέρηση στο γνωστικό επίπεδο (στους εσωτερικούς).

Έτσι, πολύ εύκολα τα παιδιά της κυρίαρχης ομάδας του πληθυσμού, οι γονείς πολύ περισσότερο και τέλος οι δάσκαλοι (με φωτισμένες εξαιρέσεις), θα ισχυριστούν ότι “Τα τσιγγανόπουλα που φέρατε στο σχολείο μας δεν παίρνουν τα γράμματα. Καθυστερούν όλη την τάξη. Θα πάρουμε τα παιδιά μας και θα φύγουμε”.

Ας δούμε όμως και ένα παράδειγμα από την αντίθετη πλευρά. Ένα τσιγγανάκι θα πάει στο σχολείο σε ηλικία επτά έως δέκα χρονών. Εκεί για να αρχίσει να μαθαίνει γράμματα θα γράψει η δασκάλα στο τετράδιό του “Ένα βόδι βόσκει στο λιβάδι”, για να του διδάξει το γράμμα βήτα. Το τσιγγανάκι δεν γνωρίζει καμία λέξη και καμία έννοια από αυτή την πρόταση. Δεν ξέρει δηλαδή ούτε τι είναι βόδι, ούτε βόσκει, ούτε λιβάδι.

Στο κατάλυμά του δεν υπάρχει κάποιος για να συζητήσει και να του εξηγήσει αυτές του τις δυσκολίες. Το πολύ να κάνει την προσπάθεια να “ζωγραφίσει - αντιγράψει” την πρόταση όσες φορές είπε ο δάσκαλος, που την άλλη μέρα ανταμείβοντας αυτήν την προσπάθεια θα μονογράψει στο τετράδιο ή θα βάλει βαθμό 10.

Το τσιγγανάκι από την πλευρά του δεν πρόκειται ποτέ να μάθει και θα μεγαλώνουν οι μαθησιακές του δυσκολίες, μάλιστα σε “συνθήκες εκπαίδευσως”. Θα του δημιουργηθεί παράλληλα στη σκέψη του και στη γλώσσα του φυσικά μία απορία:

- “Χωρίς ντι τζανέλε γραφαντάλες”, δηλαδή χωρίς να καταλαβαίνω τι είναι, μου το υπόγραψε. Αυτό κάθε γνώστης της νοοτροπίας των τσιγγάνων, που είναι ανεπιτήδευτη και ειλικρινής σε αυτού του είδους τις σχέσεις δίχως να έχει συνηθίσει σε επιβραβεύσεις που έχουν στόχο την τόνωση του ηθικού και τη μη δημιουργία ψυχολογικών προβλημάτων, μπορεί να το καταλάβει.

Ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα σχετικά με την εκπαίδευση του συγκεκριμένου πληθυσμού έχει να κάνει με την ηλικία και συγκεκριμένα με τα κορίτσια τσιγγάνες που θα πρέπει να υπολογίσουμε ότι από δέκα έως δώδεκα χρονών περνάνε τα χρόνια της εφηβείας τους και είναι φυσικό να έχουμε διάσπαση της προσοχής ή άλλα προβλήματα, που έχουν και τα δικά μας παιδιά, όταν είναι έφηβοι.

Θα πρέπει να προσεγγίσουμε τα προβλήματα αυτά των τσιγγάνων πολύ μελετημένα και προσεκτικά. Κατά τα άλλα δεν ξέρω αν είναι το τσιγγανόπουλο, που κοροϊδεύει το δάσκαλο ή ο δάσκαλος το τσιγγανόπουλο. Φυσικά ο δάσκαλος σε τελευταία ανάλυση δεν είναι αυτός που ευθύνεται, αφού κάνει τη δουλειά του σύμφωνα με το γενικό πρόγραμμα και όχι ειδικότερα για εκπαίδευση τσιγγανοπαίδων.

Μεταξύ των εσωτερικών παραγόντων σημαντική θέση κατέχουν οι ελλείψεις υποδομών αλλά και η έλλειψη διδακτικής υποστήριξης στο σπίτι.

Πώς είναι δυνατόν στην εποχή μας να μάθει ένα παιδί γράμματα σε χώρο που στερείται στοιχειωδών ανέσεων, όπως το ηλεκτρικό ρεύμα για φωτισμό; Σημαντικό επίσης πρόβλημα παραμένει και το γεγονός ότι στα καταλύματα των τσιγγάνων δεν υπάρχουν έπιπλα. Έτσι, αν κάποια παιδάκια πάνε στο σχολείο και φέρουν δουλειά για το σπίτι, θα τη γράψουν στο πόδι κυριολεκτικά ή στο δάπεδο. Αυτό βέβαια, πέρα από το γεγονός ότι δεν υπάρχει κάποιος να επιβλέπει τη δουλειά τους στο σπίτι.

Ένα άλλο σημαντικό αποτρεπτικό σημείο παραμένει η μη αναγωγή της εκπαίδευσής τους σε κάτι που θα μπορέσει να τους βοηθήσει να ζήσουν καλύτερα. Έτσι προτιμούν την τσιγγανοεκπαίδευση που για αιώνες τους βοηθά να επιβιώνουν, έστω και στις άθλιες συνθήκες που καλά γνωρίζουν πλέον ότι υφίστανται παρά την εκπαίδευση του σχολείου, που τους οδηγεί σε μη συγκεκριμένη και μη κατανοητή απ' αυτούς κατεύθυνση.

Τι θα γίνει με τα περίπου πενήντα τσιγγανόπουλα της Κέρκυρας που πρέπει να πάνε σχολείο; Πρώτα απ' όλα θα πρέπει να αλλάξει η νοοτροπία εκ μέρους της κυρίαρχης κοινωνικής ομάδας και κυρίως των εμπλεκόμενων αρχών. Να αλλάξουμε τη στάση μας απέναντί τους. Ας μην ξεχνάμε ότι η συμπεριφορά γεννά συμπεριφορά. Ακολούθως χρειάζεται να δημιουργηθούν βασικές υποδομές στον καταυλισμό, όπως ηλεκτροδότηση των καταλυμάτων, δρόμοι, πλατεία και στεγασμένος χώρος συγκέντρωσης.

Ειδικότερα δε, για να ανατραπεί το χαμηλό ποσοστό προσέλευσης των τσιγγανοπαίδων στα σχολεία και να επιτευχθεί η βελτίωση στην ποιότητα ζωής της φυλής τους μέσω της εκπαίδευσης θα πρέπει να γίνουν τα παρακάτω:

- Σχολείο λυόμενο στο χώρο τους.
- Συντονισμός και εποπτεία από Ν.Ε.Λ.Ε. που έχει παράδοση στην εκπαίδευση τσιγγανοπαίδων.
- Προγράμματα για τσιγγάνους.
- Προοπτικές – παροχές.